

Aan de voorzitter en de leden van de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
in de Tweede Kamer der Staten-Generaal

cc: de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer dr. Y.J. van Hijum

Datum

14 november 2024

Ons kenmerk

24-127/KJ/JW/tvm

Betreft/ Onderwerp

Inbreng FNV t.b.v. debat begroting SZW 2025

Geachte Kamerleden,

In de week van 26 november spreekt u over de begroting Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor het jaar 2025. Nederland staat voor grote uitdagingen op de arbeidsmarkt en rond het garanderen van bestaanszekerheid. In deze brief vindt u de analyse van de FNV over de problemen in Nederland en voorstellen om deze aan te pakken.

Er wordt nu al jarenlang gesproken over bestaanszekerheid, over 'werken moet lonen', en over een betrouwbare overheid. Maar ondanks deze beloften kan de FNV niet anders dan teleurgesteld zijn in de door het nieuwe kabinet gepresenteerde miljoenennota en de bijbehorende begroting SZW.

De FNV pleit voor:

1. **Bestaanszekerheid:** Het was dé belofte in de verkiezingscampagne, maar desondanks is dit het eerste kabinet dat bij de begroting de koopkracht naar beneden toe bijstelt. Kinderarmoede zal naar verwachting gedurende de kabinetsperiode toenemen. Dat moet anders. De FNV roept op tot échte bestaanszekerheid: koppel het wettelijk minimumloon (WML) aan 60% van het mediane loon, op dit moment €16 per uur, waarbij de uitkeringen (waaronder het sociaal minimum) en de AOW meestijgen, en schaf het jeugdloon af. Hierdoor gaat werken daadwerkelijk meer lonen, stijgt de arbeidsproductiviteit en wordt arbeidsmarktkrapte tegengegaan. Daarnaast draagt de grote hoeveelheid onzeker werk bij aan bestaansonzekerheid, sociaaleconomische gezondheidsverschillen en schaadt de economie als geheel. Er is daarom geen tijd te verliezen. Dit kabinet moet onzeker werk serieus aanpakken en vaart maken met de invoering van het arbeidsmarktpakket.
2. **Verbetering van de sociale zekerheid:** De sociale zekerheid zou een vangnet moeten zijn voor wie (even) niet kan werken of zijn werk is kwijtgeraakt. Mensen kunnen echter in steeds mindere mate rekenen op dit vangnet. Deze moet dan ook versterkt worden in plaats van

afgebroken. De FNV roept daarom op om de hardheden uit de WIA te halen; de Participatiewet menselijker te maken; van de WW af te blijven; en bezuinigingen op het gemeentefonds te voorkomen.

3. **Recht op werk via sociale ontwikkelbedrijven:** De FNV gelooft in een sociaal Nederland waar iedereen kan meedoen. Mensen met een arbeidsbeperking hebben recht op duurzaam, passend werk met begeleiding en fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden. Daarom pleit de FNV al jaren voor het omvormen van SW-bedrijven naar “sociale ontwikkelbedrijven”, die voor werknemers met een beperking de springplank naar regulier werk kunnen zijn of juist een vangnet wanneer dat nodig is. De overheid moet dit in de wet regelen en het financieel mogelijk maken. De FNV zet in op 40.000 extra banen in de komende 8 jaar. Daarvoor is extra budget nodig, olopend tot 300 miljoen euro in 2030.
4. **Gelijke rechten voor arbeidsmigranten:** Arbeidsmigranten zijn werknemers en hebben als zodanig gelijke rechten hebben op goede arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, arbeidsverhoudingen en arbeidsinhoud. Implementeer daarom de aanbevelingen van de commissie Roemer zo snel mogelijk; versterk de handhaving door de Arbeidsinspectie; zorg dat wet- en regelgeving een strafrechtelijke component krijgt; maak werkgevers verantwoordelijk voor haar personeel; en zorg dat arbeidsmigranten direct in dienst komen bij inleners.
5. **Mantelzorg:** We leunen als samenleving té zwaar op mantelzorgers en laten ze daarvoor zelf de rekening betalen. Investeren in een betere werk-privébalans, waaronder het financieel mogelijk maken om voor familieleden te zorgen, is de beste oplossing tegen arbeidsmarktkrapte. De FNV pleit daarom, naast een vierdaagse werkweek, voor 8 weken betaald verlof voor mantelzorgers.

Het kabinet zegt op te willen komen voor de “hardwerkende Nederlander”, maar laat deze juist keihard vallen. De student die naast zijn studie moet werken en daardoor een extra jaar nodig heeft, de werknemer die door de veranderende economie werkloos is geworden, de 18-jarige die voor een hongerloontje in de horeca werkt, de ambtenaar die zich dag in dag uit inzet voor Nederland, de arbeidsmigrant in de distributiecentra, de long-covid patiënt die een stap terug heeft moeten zetten, de 1,4 miljoen mensen die op of rond het minimumloon verdienen. Zij maken Nederland en allemaal worden ze keihard in de steek gelaten door dit kabinet.

Het kabinet zegt dat werken moet lonen, maar weigert zich in te zetten voor de enige echt oplossing: hogere lonen. De FNV is het er van harte mee eens dat werken moet lonen. Maar om dit te bewerkstelligen moeten de lonen stijgen, in plaats van dat de mensen met de laagste inkomens op achterstand worden gezet, zoals het kabinet nu wel doet. De primaire inkomensongelijkheid in Nederland neemt steeds verder toe. Huishoudens aan de onderkant van de inkomensverdeling zijn meer gaan werken maar hebben desondanks hun loon, gecorrigeerd voor inflatie, zien dalen¹. Door de lage lonen is de overheid genoodzaakt steeds meer herverdelende maatregelen te nemen, waarmee zij slecht betaald werk in stand houdt en een deel van de kosten van arbeid van werkgevers overneemt. Om de marginale druk te verlagen en werken beter te laten lonen moet de overheid zich richten op het échte probleem: de té lage lonen. De FNV heeft zijn rol opgepakt. De actiebereidheid van onze leden heeft ervoor gezorgd dat de lonen in Nederland de inflatie bijna hebben achterhaald. Nu moet de overheid haar rol oppakken door verdere verhoging van het Wettelijk minimumloon naar €16 met volledige koppeling aan het sociaal minimum en de AOW. Ook is het nodig de positie van vakbonden en de cao te versterken in overeenstemming met de EU-richtlijn toereikende minimumlonen.

---

¹ Jongen & Vethaak (2024). Stille wateren hebben diepe gronden

Het kabinet zegt in te zetten op bestaanszekerheid, maar bestaanszekerheid voor wie? In ieder geval niet de bestaanszekerheid van de 1,4 miljoen mensen die op of rond het minimumloon verdienen en hier onvoldoende van kunnen rondkomen. Niet de bestaanszekerheid van de mensen met een arbeidsbeperking die gevangen in de bijstand zitten. Niet de bestaanszekerheid van de 115.000 kinderen die nu in armoede leven en waarvoor het kabinet geen enkele ambitie heeft om ze hieruit te helpen. Niet van de mensen die een inkomen onder het sociaal minimum hebben en waarbij de schulden zich langzaam opstapelen. Niet van de grote groep werkenden die vastzit in een carrousel van onzekere banen en waar nog steeds geen concrete maatregelen voor zijn genomen. Niet voor de 2,5 miljoen mensen die over te weinig basisvaardigheden beschikken om mee te kunnen doen in de samenleving.

De lijst met groepen die in Nederland in de knel zitten is lang, te lang voor deze brief. Maar, in de bijna 300-pagina's tellende begroting moet er met een vergrootglas gezocht worden naar de concrete voorstellen om voor deze groepen iets te doen. En dat terwijl de oplossingen voor de hand liggen. De rapporten en voorstellen liggen er al jaren. Er hoeft niks nieuws bedacht te worden, geen nieuwe onderzoeken gedaan te worden, geen nieuwe werkgroepen ingesteld. Het kabinet hoeft alleen maar even de bureaula te openen en te beginnen. Of om in de woorden van premier Schoof te spreken, **het kabinet moet gewoon 'aan de slag'**.

Onder deze brief vindt u onze analyse van de problemen in Nederland en voorstellen om deze daadwerkelijk op te lossen. Veel van deze voorstellen vergen extra financiële middelen. Gelukkig zijn deze middelen er ook. Het kabinet stelt simpelweg andere prioriteiten. Er worden miljarden cadeau gedaan aan beleggers, investeerders, grote bedrijven en vermogenden, maar voor bestaanszekerheid zijn nauwelijks extra middelen beschikbaar. De keuzes die dit kabinet maakt zijn duidelijk. Dit kabinet kiest duidelijk voor werkgevend Nederland.

De FNV zet zich in voor een betere toekomst, voor een toekomst waarin iedereen de ruimte en de vrijheid heeft om zich te ontplooiën, waarin het voor iedereen prettig wonen en werken is. Dit betekent een zekere baan en een stabiel inkomen, een socialezekerheidsstelsel waar je op kan rekenen, en de vrijheid om je tijd te besteden aan de dingen die je belangrijk vindt. Voor deze toekomst zal de FNV zich blijven inzetten. De overheid heeft de grondwettelijke taak om zorg te dragen voor de bestaanszekerheid van iedereen die zich in ons land bevindt, werkend en niet werkend. De FNV wil u daarom oproepen om zich aan te sluiten bij deze visie en de voorstellen uit deze brief en in de bijlage bij uw inbreng te betrekken.

Met vriendelijke groet,

Kitty Jong,
Vicevoorzitter FNV

Bijlage: Aandachtspunten FNV bij begroting SZW 2025

1. Armoedebestrijding en sociale zekerheid

Het kabinet toont te weinig ambitie om armoede terug te dringen en de koopkracht voor mensen te verbeteren. Elke vorm van armoede in een “welvarend land met een sterke economie” zoals Nederland is onacceptabel. De FNV is daarom teleurgesteld in het gebrek aan ambitie en concrete maatregelen om armoede tegen te gaan. Door gebruik van een nieuwe definitie is armoede in Nederland weliswaar gedaald, maar dit kan voor een groot deel verklaard worden doordat bezit en spaargeld wel worden meegenomen in de nieuwe berekening, maar schulden niet. Er zitten 1,2 miljoen huishoudens net boven deze nieuwe armoedegrens, maar deze ligt onder het niveau van het sociaal minimum. De Commissie Sociaal Minimum constateerde meer dan een jaar geleden al dat het sociaal minimum en het minimumloon te laag zijn om van rond te komen en pleitte voor het structureel verhogen van de levensstandaard, met daarnaast maatregelen om kinderarmoede tegen te gaan, de toeslagen en de inkomensondersteuning te vereenvoudigen en verschillen tussen gemeenten tegen te gaan. De FNV onderschrijft deze bevindingen volledig en pleit ervoor deze conclusies over te nemen. De door dit kabinet voorgestelde maatregelen zijn hiervoor onvoldoende.

De 20% meest welvarende mensen in Nederland leven 24 jaar langer in goede gezondheid dan de 20% minst welvarende mensen². Dit is een schandalig groot verschil. Zoals de SER aangaf in haar briefadvies van eind 2023 is het verbeteren van de bestaanszekerheid cruciaal om dit gat te dichten. Op het werkgebied van SZW betekent dit maatregelen voor het verkrijgen en behouden van gezond werk, voldoende en toereikende inkomens, het voorkomen van financiële problemen en schulden, een inclusieve en gezonde arbeidsmarkt met vast werk als norm, en een einde aan kinderarmoede. In het vervolg van deze brief vindt u concrete voorstellen om de bestaanszekerheid van mensen te verbeteren en daarmee het onrechtvaardige gat in gezonde levensjaren tussen rijk en arm te dichten.

Volgens de plannen van het kabinet gaan huishoudens er te weinig in koopkracht op vooruit en sommige groepen gaan er absoluut zelfs op achteruit. Het gemiddelde huishouden gaat er in de plannen van het kabinet nauwelijks op vooruit. Sterker nog, door het nieuwe beleid van dit kabinet wordt de gemiddelde koopkrachtvoortgang voor huishoudens verkleint. Studenten gaan er zelfs 113 euro per maand op achteruit. Ook de groep werkenden met de laagste inkomens gaan er in absolute termen op achteruit. ‘Werken moet lonen’ geldt blijkbaar niet voor deze groepen.

Inzetten op ‘bestaanszekerheid’ en ‘werken moet lonen’ betekent een verhoging van het wettelijk minimumloon en het sociaal minimum. Het minimumloon is onvoldoende om van rond te komen en moet verhoogd worden naar €16 (60% van het mediane loon) met koppeling van uitkeringen en de AOW. Voor 1,4 miljoen hardwerkende mensen zou een verhoging van het minimumloon direct leiden tot een verbetering van hun bestaanszekerheid. Van nadelige gevolgen voor de werkgelegenheid zal geen sprake zijn. Integendeel, verdere verhoging van het minimumloon zal ertoe leiden dat schaarse arbeid wordt herverdeeld richting economische activiteiten die het meeste bijdragen aan brede welvaart.

Ook is het hoog tijd dat het jeugdloon voor mensen boven de 18 jaar wordt afgeschaft. Het is een groot schande dat sommige volwassenen tot wel de helft minder verdienen dan hun directe collega's en het daarmee voor hen onmogelijk is om zelfstandig rond te komen. Bovendien is het jeugdloon

---

² CBS (2022). Bovenaan welvaartsladder bijna 25 jaar langer in goede gezondheid.

discriminatoire en in strijd met de EU-richtlijn toereikende minimumlonen. Voor jongeren loont werken helemaal niet, om over hun bestaanszekerheid nog maar te zwijgen.

Het sociaal minimum is te laag, maar de beslagvrije voet ligt daar nog onder. De FNV vindt het onbestaanbaar dat mensen in schulden rond moeten komen van een inkomen dat beneden het bestaansminimum ligt. Hierdoor worden de problemen van mensen met schulden alleen maar groter en groter en werkt dan ook contraproductief. De FNV snapt dan ook niet dat de Kamer recentelijk niet voor de motie Lahlah/Ceder heeft gestemd en roept op om er zorg voor te dragen dat het sociaal minimum ook altijd het minimale inkomen is.

De ambitie van het kabinet om kinderarmoede niet te laten toenemen is zwaar onvoldoende. Elk kind in armoede is er één te veel. Nul kinderarmoede is het enige acceptabele doel. Berekeningen van het CPB laten zien dat de als gevolg van het nieuwe beleid de hoeveelheid kinderen in armoede voor de kabinetsperiode ongeveer gelijk blijft. Dat betekent dat elk jaar 115.000 kinderen in armoede opgroeien, die stress hebben, die misschien niet meekunnen op schoolreisje, die het moeilijker hebben in de klas en die later een grotere kans hebben om als volwassene opnieuw in armoede terecht te komen. De FNV verwacht dat het kabinet iets doet aan dit probleem, in plaats van tevreden te zijn met de status quo.

Maak een einde aan de postcodeloterij, schrap de korting van 2,3 miljard op het gemeentefonds en oormerk armoedegelden. De overheid heeft jarenlang bezuinigd op het sociaal domein door taken over te hevelen naar gemeenten zonder dat zij daarvoor de bijbehorende financiële middelen kregen. De bestaande tekorten worden alleen maar erger door de geplande korting op het gemeentefonds van 2,3 miljard vanaf ravinjaar 2026. Decentralisatie heeft bovenop tekorten ook geleid tot een ware postcodeloterij in het minimabeleid tussen gemeenten. De FNV pleit daarom voor een menselijke ondergrens voor iedereen in Nederland waar gemeenten alleen ten positieve van kunnen afwijken.

Om energiearmoede aan te pakken zijn structurele middelen nodig. De FNV is blij dat energiearmoede opnieuw wordt erkend door dit kabinet en dat er voor 2025 en 2026 een reservering van €60 miljoen is opgenomen om een energiefonds in te richten dat steun biedt aan huishoudens die hun energierekening niet kunnen betalen. Maar het is bij een dergelijke regeling van belang hoe deze er uit gaat zien en wie er gebruik van kan maken. Het gereserveerde bedrag is lager dan het Tijdelijk Noodfonds Energie uit 2024. Daarnaast is de FNV niet overtuigd van de afwezigheid van een noodzaak om ook voor andere jaren andere jaren geld te reserveren.

Werknemersverzekeringen

De hardheden moeten uit de WIA. Het is goed dat het kabinet aan de slag wil met de resultaten van de onderzoekscommissie OCTAS over de toekomst van het arbeidsongeschiktheidsstelsel. Wel maakt de FNV zich grote zorgen over de oplossingsrichting die het kabinet zal kiezen. Nu is niet het moment voor grote stelselwijzigingen die jaren gaan duren. De WIA is een wet die voor heel veel mensen een harde uitwerking heeft. Deze hardheden kunnen en moeten eerst opgelost worden. Dat betekent tenminste een verlaging van de drempel van de WIA van 35% naar 15%, afschaffen van de vervolgtkering en het laten doorlopen van de loongerelateerde uitkering, en een minder theoretisch arbeidsongeschiktheids criterium. Een vereenvoudiging van het arbeidsongeschiktheidsstelsel mag in geen geval leiden tot een verslechtering van de bescherming en inkomenspositie van werkenden.

Een vastlopende uitvoering los je niet op door te bezuinigen. Het UWV komt al jaren geld tekort om haar taken goed te kunnen uitvoeren. Al jaren kampt het UWV met grote beoordelingsachterstanden door tekorten aan verzekeringsartsen. Daar bovenop is recent naar buiten gekomen dat er jarenlang fouten zijn gemaakt met de berekening van de WIA-uitkeringen. Naast deze herstelacties lopen er nog 6 herstelacties bij het UWV. Allereerst wil de FNV de Kamer daarom oproepen te voorkomen dat er teruggevorderd wordt en ervoor te zorgen dat snel een ruimhartige compensatieregeling wordt getroffen. De FNV is positief over de toezegging via een aangenomen motie dat vakbonden in dit proces betrokken zullen worden. Daarnaast moeten de geplande bezuinigingen op de uitvoeringsorganisaties, waaronder het UWV, onmiddellijk worden teruggedraaid. Het UWV staat al jaren enorm onder druk en kan haar taken niet fatsoenlijk uitvoeren. Een verdere bezuiniging zal rampzalig uitpakken voor de meest kwetsbaren op onze arbeidsmarkt.

Er zijn mogelijkheden om wat te doen aan de achterstanden in de claimbeoordeling WIA. In de afgelopen 2 jaren werd de groep 60+ met een verkorte procedure een WIA-uitkering toegekend. Deze procedure is geheel opgetuigd en werkt naar ieders tevredenheid. Helaas is het kabinet voornemens deze regeling niet met nog 1 jaar te verlengen en laat het dus aflopen. Dat heeft tot gevolg dat er volgend jaar in ieder geval 10.000 extra mensen langdurig moeten wachten op de uitkomst van de WIA-keuring, met alle gevolgen van dien. Zo zal het bedrag aan dwangsommen à € 1.442 x 2 (aangezien zowel werkgever als werknemer het bedrag kan claimen) dramatisch toenemen, het aantal beroep- en bezwaarprocedures met bijbehorende belasting van de verzekeringsarts zal sterk stijgen, en bedragen aan voorschotten zullen uiteraard weer oplopen. De FNV dringt daarom erop aan om de maatregel met nog 1 jaar te verlengen. Zodat achterstanden kunnen worden ingelopen.

De kwestie van de loonloze periodes dient snel opgelost te worden. Het kabinet is nu al een paar jaar bezig met de kwestie van de loonloze periodes en steeds komen ze met een halfbakken oplossing. Hierdoor heeft de rechtelijke macht inmiddels al 2 keer moeten ingrijpen en het UWV veel werk bezorgd in de vorm van twee herstelacties. Het kabinet is nu voornemens om de lopende uitkeringen te herstellen per datum arrest (november 2023 voor de zogenaamde WW-groep en eind juli 2024 voor de 2de groep), maar ook dat zal aanleiding zijn voor nieuwe procedures, aangezien dit gekozen moment zeer discutabel is. De FNV roept op om de lopende uitkeringen te laten herstellen per datum dat de uitkering gestart is, zodat recht gedaan wordt aan deze misstand. Tot slot negeert dit kabinet ten aanzien van de WW-groep, de gedeeltelijke werkloze en de FNV verzoekt de Kamer ook deze groep onder de bescherming van de herstelactie te brengen.

De aangekondigde beëindiging van de compensatieregeling LAO legt brengt het stelsel in gevaar en moet teruggedraaid worden. Het kabinet heeft aangekondigd dat de compensatieregeling voor de transitievergoeding die een werkgever betaalt bij ontslag na langdurige arbeidsongeschiktheid van de werknemer (hierna: compensatieregeling LAO) wordt afgeschaft voor werkgevers met meer dan 25 werknemers. De regeling geeft werkgevers de ruimte op een fatsoenlijke wijze afscheid te nemen van zieke werknemers en voorkomt slapende dienstverbanden en andere onwenselijkheden. Stoppen met de compensatieregeling LAO voor grote werkgevers zal alles weer terugbrengen naar de situatie van vijf jaar geleden: veel juridische zaken, veel onrust, veel werknemers die in de problemen komen en veel werkgevers die transitievergoedingen niet kunnen of willen betalen. De negatieve consequenties van dit besluit zullen enkel bij de werknemer terecht komen. De FNV roept daarom de Kamer op niet in te stemmen met deze maatregel.

Er is ruimschoots geld om aan de oproepen van de FNV tot verbeteringen van het stelsel en de uitvoering te voldoen. Er wordt structureel veel meer premie afgedragen voor de WIA dan de kosten ervan bedragen. Het vermogen in het Arbeidsongeschiktheidsfonds (Aof) gaat naar verwachting richting de 40 miljard in 2025³. Dit geld is door werkenden en werkgevers opgebracht ter bescherming van de meest kwetsbaren op de arbeidsmarkt, maar wordt op dit moment door de overheid gebruikt om haar eigen boekhouding op orde te brengen. Dit is onacceptabel. Geld opgebracht door werkenden moet ten goede komen van werkenden door te investeren in een functionerend stelsel en goede uitvoering.

Verdere bezuiniging op de WW is onacceptabel. Het kabinet wil de in het hoofdlijnenakkoord aangekondigde bezuiniging op de WW doorzetten. Deze bezuiniging wordt nergens verder toegelicht. Voor de FNV is dit niets anders dan een harde bezuiniging ten koste van werkenden, zonder dat de gevolgen van een dergelijke beslissing in kaart zijn gebracht. Een verkorting van de WW-duur naar 18 maanden is voor de FNV onbespreekbaar. De WW is door verschillende bezuinigingsrondes al ver uitgedaald. Met verdere verslechtingen zal er door een ondergrens worden gegaan waarmee we niet meer kunnen spreken van een fatsoenlijke werkloosheidsverzekering. Als het kabinet de WW-uitgaven wil terugbrengen is het effectiever om de problematiek rond flexcontracten aan te pakken. De FNV ziet dat uitzendbureaus en werkgevers die veelvuldig gebruikmaken van flexcontracten de WW als draaideurregeling misbruiken. Een besparing op de WW-uitgaven is het beste te bereiken door deze flexdraaideur op slot te zetten.

Participatiewet

De huidige Participatiewet is een ongekend harde wet die onmenselijk uit kan pakken. De wet is streng en de bijstand te laag. De wet heeft niet geleid tot meer duurzaam werk voor mensen met een arbeidsbeperking. Bovendien gaat de Participatiewet te veel uit van wantrouwen en harde sancties die mensen niet vooruithelpen. Onder minister Schouten is er voorzichtig een begin gemaakt met het menselijker maken van de Participatiewet. Het beleid om meer te handelen op basis van vertrouwen en menselijkheid moet worden voortgezet. Wat de FNV betreft moet de Participatiewet fundamenteel op de schop, waarbij in ieder geval een verhoging van de bijstand, minder verschillen in de uitvoering door gemeenten, afschaffing van de kostendelersnorm en de vierwekenzoektermijn voor jongeren tot 27 jaar, en de verplichte tegenprestatie moeten worden meegenomen. De Participatiewet moet mensen de ruimte bieden om werk te vinden dat aansluit bij hun capaciteiten en ambities, in plaats van dat de kortste weg naar werk altijd centraal staat. Veel mensen hebben ambities, maar krijgen niet de ruimte om deze waar te maken. Hierdoor laten we veel potentieel liggen en maken we het moeilijker om krapte tegen te gaan.

De bezuiniging op de bijstand vanwege de verwachte verminderde instroom is onrealistisch en zal kwetsbare groepen hard raken. Het kabinet stelt te verwachten €100 miljoen te kunnen bezuinigen op de bijstand omdat het maatregelen neemt om de asielinstream te beperken. Er zouden daardoor minder statushouders zijn die recht hebben op een bijstandsuitkering. De FNV vreest dat deze besparing van 100 miljoen euro niet realistisch is en deze op een andere manier moet worden behaald binnen het beleidsartikel Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet. De onrealistische verwachte vermindering van de asielinstream mag niet ten koste gaan van de kwetsbare groepen die van de bijstand afhankelijk zijn voor hun bestaanszekerheid.

---

³ UWV Juninota 2024: Ontwikkeling wetten en fondsen UWV 2024-2025: tabel 9.1

Sociale ontwikkelbedrijven en beschut werk

Het kabinet neemt de plannen over die voormalig minister Schouten in gang heeft gezet en heeft blijkbaar geen eigen visie op de bestaande problematiek. Dat is teleurstellend. De FNV gelooft in een sociaal Nederland waar iedereen kan meedoen. Mensen met een arbeidsbeperking hebben recht op duurzaam, passend werk met begeleiding en fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden. Toch staan 130.000 mensen met een arbeidsbeperking langs de kant. De overheid heeft te veel bezuinigd en daarom zitten deze mensen onnodig thuis met een uitkering. Zonder werk en zonder kans op ontwikkeling. Dat kan en moet anders.

Op dit moment kunnen gemeenten de budgetten voor gedecentraliseerde taken grotendeels naar eigen inzicht inzetten. **Dit leidt ertoe dat het realiseren van duurzaam werk voor mensen met een arbeidsbeperking niet in alle gemeenten de prioriteit krijgt die het verdient.** Een grote groep mensen met een arbeidsbeperking is afhankelijk van de gemeente om hen naar en tijdens werk te begeleiden, maar kan deze hulp niet afdwingen. Ondertussen stapelen door personeelstekorten de problemen zich op. Er is daarom een nieuw evenwicht nodig tussen Rijksoverheid, gemeenten en burgers.

Om mensen met een arbeidsbeperking die kunnen en willen werken passend en duurzaam naar werk te begeleiden pleit de FNV al jaren voor het omvormen van SW-bedrijven naar “sociale ontwikkelbedrijven”⁴. Deze bedrijven kunnen voor werknemers met een beperking de springplank naar regulier werk zijn of juist het vangnet wanneer dat even nodig is. De overheid moet dit in de wet regelen en het financieel mogelijk maken. Zodat mensen met een arbeidsbeperking weer mee kunnen doen. De FNV zet in op 40.000 extra banen in de komende 8 jaar. Daarvoor is extra budget nodig, oplopend tot 300 miljoen euro in 2030. Dat is een bescheiden investering, die zich maatschappelijk en economisch dubbel en dwars terugverdient. Bovendien kan dit geld worden gevonden op de begroting van het ministerie SZW. De financiering vanuit het Rijk moet én kan veel eenvoudiger. Er moet een afzonderlijk zichtbaar Participatiebudget Sociaal Ontwikkelbedrijven komen, waarbij het realiseren van meer banen ook leidt tot meer budget. In ons pamflet kunt u meer informatie vinden over onze voorstellen⁵.

Sinds de invoering van beschut werk in 2015 hebben gemeenten samen nog nooit het afgesproken aantal mensen aan een beschutte baan geholpen. Ondertussen zijn er steeds meer mensen met een indicatie beschut werk die wachten op een beschutte baan. Sinds 2020 zijn er meer mensen met een indicatie beschut werk dan het aantal beschutte banen dat gemeenten moeten realiseren. De FNV heeft al eerder positief geoordeeld over de wil van de minister om deze problematiek aan te pakken, maar meer is nodig. Het blijft mogelijk voor gemeenten om budget te ontvangen voor taken die ze niet uitvoeren. De FNV pleit daarom voor het handhaven van de taakstelling en financiering naar realisatie.

Tot slot is er nog steeds geen financiering voor de cao Aan de slag. Ondanks langlopende gesprekken met het ministerie van SZW over deze kwestie is er van het kabinet geen enkele toezegging om iets aan arbeidsvoorwaardenruimte te realiseren voor deze groep. Het ministerie verwijst naar de VNG en omgekeerd. Ondertussen zijn kwetsbare werknemers de dupe van deze budgettaire ruzie.

---

⁴ <https://www.fnv.nl/cao-sector/overheid/sociale-ontwikkelbedrijven/iedereen-heeft-recht-op-werk/oplossing-rechtopwerk/help-mensen-met-een-arbeidsbeperking-aan-een-baan>

⁵ <https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/fnv-overheid/2024/11/geef-mensen-met-een-arbeidsbeperking-recht-op-werk>

2. Arbeidsmarkt

Onzeker werk

Onzeker werk is een groot probleem in Nederland en moet met gericht beleid worden teruggedrongen. De FNV vraagt hier al jaren aandacht voor. Drie jaar geleden heeft de SER een MLT-advies uitgebracht met als kern het terugdringen van onzeker werk. Misbruik van onzeker werk gaat niet alleen ten koste van werkenden. Het vormt ook een rem op investeringen in verhoging van de arbeidsproductiviteit. Terugdringen van onzeker werk en verdere verhoging van het minimumloon zullen eraan bijdragen dat schaarse arbeid zoveel mogelijk wordt ingezet bij bedrijvigheid die het meest bijdraagt aan brede welvaart.

De afgelopen jaren is in goed overleg met sociale partners een arbeidsmarktpakket uitgewerkt. Het is positief dat het kabinet de maatregelen uit het arbeidsmarktpakket in het kabinetsprogramma heeft opgenomen. Het opheffen van het handavingsmoratorium op schijnzelfstandigheid per 1 januari 2025 is een belangrijke stap in het terugdringen van misbruik van de zzp-constructie. De WTTA ligt al in de Kamer en de overige wetsvoorstellen zullen binnenkort naar de Kamer worden gestuurd. **De FNV dringt erop aan de behandeling snel ter hand te nemen. In de praktijk is het tot nu toe bij voornemens gebleven en is onzeker werk niet teruggedrongen. We hebben geen tijd te verliezen.**

Arbeidsmigratie en uitbuiting

De FNV wil benadrukken dat arbeidsmigranten werknemers zijn die in ons land gelijke rechten hebben op goede arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, arbeidsverhoudingen en arbeidsinhoud. Wij maken ons grote zorgen over het feit dat minister van Hijum het wetgevingstraject m.b.t. het toelatingsstelsel voor uitzendbureaus Wtta heeft uitgesteld. Bovendien zijn wij bezorgd dat alle goede bedoelingen ten spijt nog weinig verandering is gekomen in de feitelijke omstandigheden van arbeidsmigranten die werkzaam zijn ons land. Ondanks de aanbevelingen uit het rapport Roemer en de ingezette beleidsmaatregelen door het vorige kabinet.

De FNV mist de nodige urgentie in de plannen van de regering. Op een aantal punten zijn concrete verbeteringen nodig:

- **Wet- en regelgeving:** Arbeidsmigranten dienen in dienst te komen bij de inleners; werkgevers dienen de verantwoordelijkheid te dragen voor de mensen die zij inhuren. Vanwege grootschalig misbruik van het ontslagrecht in de vleessector moet deze direct worden uitgesloten van het gebruik van uitzendbureaus door middel van toepassing van artikel 12 Waadi.
- **Toegang tot recht:** Ook arbeidsrechtelijk moet arbeidsmigranten een effectief pad worden geboden om hun recht te halen. Wij als vakbond hebben om arbeidsmigranten goed te kunnen vertegenwoordigen een wet nodig die ons het recht op toegang tot de werkplek geeft.
- **Handhaving:** De handhaving door de Arbeidsinspectie is ondanks de opschaling nog altijd niet voldoende effectief. Dat kan en moet beter. Ook handhaving en controle van het UWV, SVB en de Belastingdienst van de administratie van detacheerders en toezicht op de meldplicht van detachering en registratie van arbeidsmigranten moet beter.
- **Onveilige arbeidsomstandigheden:** Het aantal arbeidsongevallen bij arbeidsmigranten ligt aanzienlijk hoger dan bij andere werkenden. Verzeker daarom dat arbeidsmigranten de benodigde zorg en uitkeringen ontvangen; ga proactief handhaven en voorlichten; en zorg dat veiligheidsinstructies worden gegeven in een voor werknemer begrijpelijke taal.

Arbeidsmigranten moeten dezelfde omstandigheden kunnen werken en wonen als iedereen, wil er structureel plek zijn voor bedrijfsactiviteiten waar ze worden ingezet. Ze apart zetten in regelingen die werkgevers faciliteren leidt tot marginalisering. Extreem rendementsdenken zorgt ervoor dat de werkende de restpost wordt die het kortste eind trekt. In een beschaafd Nederland is dat onacceptabel. Arbeidsmigranten verdienen dezelfde bescherming, behandeling, mogelijkheden en vooruitzichten.

Arbeidsmarktkrapte

De focus in het Nederlandse kraptedebat richt zich sterk op verdienvermogen voor werkgevers, werkgelegenheid in de private sector, en de zogenaamde 'deeltijdcultuur'. Dat is ook te zien in de begroting SZW. Het werknemersperspectief op arbeidskrapte ontbreekt.

Maak werken daadwerkelijk lonend om krapte tegen te gaan. Voor werknemers betekent krapte naast een hogere werkdruk ook een tekort aan fatsoenlijk werk: veel werk in Nederland biedt werknemers niet genoeg grip en bestaanszekerheid, waardoor het voor hen niet aantrekkelijk of houdbaar is. Met de stelling dat werken beter moet lonen erkent de begroting dit voorzichtig. Concrete begrotingsmaatregelen beperken zich echter tot het aanpakken van de marginale druk. Dat is niet in lijn met de miljoenennota, waarin het kabinet stelt dat hogere lonen een manier zijn om de arbeidsvraag terug te brengen en zo de krapte te verminderen. Het gaat er bovendien aan voorbij dat werk voor meer dan een miljoen werkende armen in Nederland die het minimumloon verdienen nu al niet lonend is. Zolang het WML niet wordt verhoogd tot 16 euro per uur met koppeling aan 60% van het mediaan, zal werken voor heel veel Nederlanders niet lonen. Tel daarbij de decennialange stijging van de winstquote ten opzichte van de inkomensquote op, en werken blijkt voor Nederlanders helemaal niet zo te lonen. Kabinet en Kamer hebben met het WML een doorslaggevend instrument in handen: durf dat te benutten en werk gaat daadwerkelijk lonen.

Daarnaast zijn investeringen, in plaats van bezuinigingen, in de publieke sector nodig om krapte tegen te gaan. Dit stelt ouders en mantelzorgers immers in staat meer uren te werken en leidt tot meer opgeleide vakmensen en een versnelde productiviteitsontwikkeling. Met de keuze voor bezuinigingen werkt het kabinet haar eigen krapteaanpak tegen en zullen Nederlanders juist minder uren kunnen werken.

Betere facilitering en ondersteuning van werk en zorgtaken

Maak werk van gelijke kansen van mannen en vrouwen op de werkvloer. In de miljoenennota en de begroting SZW wordt geen aandacht geschonken aan de ongelijke beloning tussen mannen en vrouwen. In hun drang om mensen maar zo veel mogelijk aan het werk te krijgen wordt voorbijgegaan aan de reden dat veel vrouwen in deeltijd werken: het ontbreken van goede publieke voorzieningen en regelingen zoals betaald ouderschapsverlof, publieke kinderopvang en geschiktere schooltijden dwingen veel vrouwen in een deeltijdbaan. Daarnaast krijgen veel vrouwen nog altijd geen vast contract aangeboden in sectoren zoals de zorg, schoonmaak en kinderopvang. Door volledig doorbetaald verlof voor alle ouders te bieden, kunnen zorgtaken beter verdeeld worden en neemt de druk op kinderopvang af.

Zet in op een gezonde werk-privébalans. Steeds meer werknemers worstelen met een slechte balans tussen werk en privé. In plaats van een eenzijdige inzet op meer uren werken (waarvan al lang duidelijk is dat hier niet het potentieel zit om de krapte op te lossen), is een bredere visie op het

combineren van betaald werk met onbetaald werk in het privéleven van groot belang. Een slechte werk-privébalans dwingt mensen in deeltijdbanen. Daarnaast is een gezonde werk-privébalans ook in het belang van werkgevers: het betekent minder ziekte uitval en meer tevreden en productieve werknemers. De huidige voorgenomen samenvoeging van kortdurend en langdurig zorgverlof tot mantelzorgverlof is een goede eerste stap, maar aangezien zes van de acht weken nog steeds onbetaald zijn, zal het voor veel werkende mantelzorgers financieel ontoereikend zijn om werk met mantelzorg te kunnen combineren. Bij ouders met pasgeboren kinderen vinden we het vanzelfsprekend dat we ze financieel in staat stellen hun zorgtaken uit te voeren. Zorg van familieleden vinden we als samenleving ook vanzelfsprekend, er wordt zelfs steeds vaker op gerekend, maar zij worden financieel vervolgens niet ondersteund. De FNV pleit daarom voor 8 weken betaald verlof voor structureel en langdurige mantelzorgers.

Kinderopvang blijft in de plannen van het kabinet voorbehouden aan kinderen van werkende ouders, terwijl alle kinderen baat hebben bij goede kinderopvang. De FNV pleit voor afschaffing van de arbeidseis om het makkelijker te maken voor vrouwen om te gaan werken, het systeem voorspelbaar te maken en kansengelijkheid te bevorderen. Daarnaast verbetert de voorgenomen verhoging van de toeslagpercentages voor middeninkomens niet de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de kinderopvang voor huishoudens met de laagste inkomens, voor wie dit juist het belangrijkste is.

Daarnaast moet het publieke geld in de sector ten goede komen aan de toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit voor ouders en tegelijkertijd aan goede arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden voor medewerkers in de sector. Dit betekent dat er een maximum moet worden gesteld op de vraagprijs en er meer transparantie moet worden geëist van kinderopvangorganisaties. Daarnaast moeten voor medewerkers in de kinderopvang de werkdruk omlaag, de lonen omhoog en doorgroeimogelijkheden verbeterd worden. De financiering van het nieuwe stelsel mag niet ten koste gaan van ouders, zoals nu het plan is door in 2026 de kinderopvangtoeslag niet te indexeren. Investeren in kinderopvang en verlof bevordert de combinatie van werk en zorg, evenals kansengelijkheid en emancipatie.

Vierdaagse werkweek: slimmer werken, niet harder

Waar het kabinet al jaren oproept tot meer en meer werken, **wil de FNV juist *meer werken inruilen voor beter en slimmer werken***. Een vierdaagse werkweek creëert een betere balans tussen werk en privé, wat de mentale en fysieke gezondheid van werknemers aantoonbaar bevordert. Daarnaast dwingt het organisaties na te denken over werkprocessen, prioriteiten en de impact daarvan op werknemers. Wat leidt tot meer autonomie en een hogere arbeidsproductiviteit. Op basis van onderzoeken zien wij de vierdaagse werkweek als een oplossing voor arbeidsmarktkrapte⁶ door o.a.:

1. **Vermindering van ziekteverzuim:** Alleen al stress gerelateerd ziekteverzuim kost Nederland jaarlijks bijna 50.000 voltijdsbanen. Door de werkdruk te verlagen, kunnen we ziekteverzuim verminderen, kosten besparen en de productiviteit verhogen.
2. **Oudere werknemers blijven langer werken:** minder uren per week werken zorgt ervoor dat werknemers tot de AOW-leeftijd willen en kunnen blijven werken.

---

⁶ <https://www.fnv.nl/werk-inkomen/werktijden/4-daagse-werkweek/>

3. **Deeltijders werken meer uren:** de vierdaagse werkweek zorgt voor een gelijkere verdeling van onbetaald werk thuis, waardoor deeltijders (voornamelijk vrouwen) meer betaald werk kunnen gaan doen.

De vijfdaagse werkweek is achterhaald. Nederland kent de langste duur van het werkzame leven van de hele EU. We worden ouder en veel vrouwen werken. Het werk wordt sneller en complexer. Ondanks dit alles blijven we werk op dezelfde manier organiseren. We lopen langzaam tegen de grenzen van de arbeidsparticipatie aan. Met de groeiende druk op mantelzorgers zullen steeds meer werkende Nederlanders in de knel komen met werk en zorgtaken. Een vierdaagse werkweek stelt mensen in staat werk en privé beter te combineren, waardoor zij werk langer volhouden en tegelijkertijd de druk op de zorg kunnen verlichten.

Een vierdaagse werkweek is goed voor mensen en de economie. Een vierdaagse werkweek stimuleert organisaties opnieuw de afweging te maken welk werk écht nodig is, wat leidt tot een hogere arbeidsproductiviteit en minder krapte. Ook helpt het om bepaalde sectoren weer aantrekkelijk te maken om voor te werken. Denk hierbij aan sectoren waarbij veel op onregelmatige tijden wordt gewerkt of waar veel mentaal of fysiek zwaar werk is.

Een vierdaagse werkweek stoomt onze arbeidsmarkt klaar voor de toekomst. In plaats van vast te houden aan verouderde werkmodellen, zou het kabinet moeten inzetten op een toekomstgerichte arbeidsmarkt, waarin een vierdaagse werkweek de norm is. Dit zou niet alleen de economie en de netto arbeidsuren bevorderen, maar ook de gezondheid en het levensgeluk van werknemers verbeteren.

Arbeidsmarktinfrastructuur

Hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur is wat de FNV betreft hard nodig en vanuit de sectoren en regio's werken we er hard aan om de nieuwe structuur tot een succes te maken. Eén duidelijk en onafhankelijk punt van toegang tot informatie en ondersteuning is een stuk beter dan de huidige situatie waarin de publiek gefinancierde arbeidsmarktinfrastructuur, belegd bij UWV en gemeentelijke Sociale Diensten en onderwijsinstellingen, volledig gescheiden opereren van de privaat gefinancierde arbeidsmarktinfrastructuur van sociale partners, en waarin het zicht op het ondersteuningsaanbod nog wordt vertroebeld door ontelbare netwerksamenwerkingen en separate subsidieregelingen.

In de nieuwe structuur, die voorziet in één landelijk beraad en 35 regionale beraden, moeten sociale partners en in het bijzonder vakbonden weer in positie komen. De verantwoordelijkheden van de verschillende deelnemende partijen moeten helder in de wet SUWI worden vastgelegd. Via netwerksamenwerking en (financiële en organisatorische) coördinatie kunnen middelen beter worden gekoppeld aan de echte problemen op de (regionale) arbeidsmarkt.

In de huidige structuur komen met name werkenden die vastzitten in flexwerk en in sectoren waar niets is geregeld niet in aanmerking voor Van Werk Naar Werk ondersteuning vanuit de private arbeidsmarktinfrastructuur. **Dit stelsel is met andere woorden niet dekkend.** In het SER MLT advies van 2021 hebben sociale partners afgesproken de komende jaren toe te werken naar een dekkend stelsel. De FNV is blij met de tijdelijke VWNW-subsidieregeling die deze inzet de komende jaren ondersteunt.

3. Gezond en veilig werk

Jaarlijks sterven ongeveer 4.100 mensen door beroepsziekten, waarvan driekwart door blootstelling aan gevaarlijke stoffen⁷. Zo'n 230.000 werknemers rapporteren jaarlijks dat er bij hen een beroepsziekte is vastgesteld door een arts.⁸ 200.000 Werknemers worden jaarlijks van een arbeidsongeval, waarvan 60 dodelijk⁹. Ondanks een wettelijke verplichting voor melding van beroepsziekten of arbeidsongevallen wordt een ruime meerderheid van gevallen niet gemeld. **Het is duidelijk dat zelfregulering niet werkt. De FNV verwacht regie van de overheid om werknemers te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van werk.** De economische belangen van werkgevers prevaleren boven de gezondheid van werknemers. Dit leidt niet alleen tot persoonlijk leed, maar ook tot hoge maatschappelijke kosten, naar schatting tussen de 8 en 25 miljard euro per jaar¹⁰. Preventie is essentieel om de druk op de zorg, op de WIA en uiteindelijk op de overheidsfinanciën te verlagen.

Onlangs stemde de Tweede Kamer in met de motie Kisteman CS (Kamerstuk 25883, nr. 506) om te onderzoeken of de RI&E niet langer schriftelijk vastgelegd hoeft te worden voor bedrijven met minder dan 25 werknemers. De FNV is geschrokken van het aannemen van deze motie. De RI&E vormt een belangrijk onderdeel van de Arbeidsomstandighedenwet en een belangrijke toetssteen voor de arbeidsinspectie of bedrijven hun arbobeleid op orde hebben, ook voor werkgevers en werknemers. Nu al hebben te veel werkgevers geen RI&E, waardoor werknemers worden blootgesteld aan vermijdbare arbeidsrisico's. Met alle gevolgen van dien. Deze motie legt een bom onder het Arbeidsomstandighedenbeleid en laat zien dat een groot deel van de Tweede Kamer de veiligheid en gezondheid van werknemers minder belangrijk vindt dan administratieve lasten van werkgevers. In de motie wordt gek genoeg verwezen naar Kaderrichtlijn 89/391 als rechtvaardiging om het schriftelijkheidsvereiste te schrappen. Art. 9 lid 1 onder a van dezelfde Kaderrichtlijn stelt juist dat werkgevers moeten 'beschikken over een evaluatie van de risico's voor de veiligheid en de gezondheid op het werk.' Dit betekent dat de RI&E op schrift moet worden gesteld. Dit wordt bevestigd in een Europees vergelijkend onderzoek in opdracht van het ministerie van SZW.¹¹ Het schrappen van het schriftelijkheidsvereiste voor de RI&E is niet alleen gevaarlijk, maar ook in strijd met Europese wetgeving. We roepen de Tweede Kamer op om hier niet mee door te gaan.

Het vorige kabinet stelde zich tot doel om gezondheidsschade op of door het werk tot nul terug te dringen. De FNV roept het huidige kabinet op om hiermee door te gaan en de adviezen die sociale partners hebben gegeven in het SER-advies '*Naar een werkend Arbostelsel voor iedereen*' op te volgen en extra middelen te reserveren om hiermee aan de slag te gaan.

De FNV pleit voor:

- De instelling van een permanent, onafhankelijk en gezaghebbend expertbureau, dat beoordeelt of de maximaal toegestane blootstelling van werknemers aan kankerverwekkende, mutagene of reprotoxische stoffen verminderd kan worden.

---

⁷ Nederlandse Arbeidsinspectie (2024). Toezicht op het werken met gevaarlijke stoffen: Blootstelling aan gevaarlijke stoffen, p. 3.

⁸ TNO (2022). Arbobalans 2022, p. 63.

⁹ Algemene Rekenkamer (2023). Focus op onveilige arbeidsomstandigheden, p 3.

¹⁰ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2023), Arbovisie 2040: De trend gekeerd, p. 4.

¹¹ Europese vergelijking GVW verplichtingen, Prevent 2019, p. 20.

- Het toevoegen van meer beroepsziekten aan de Tegemoetkomingsregeling stoffengerelateerde beroepsziekten (TSB) vanaf 2025 en het voorkomen dat slachtoffers kosten moeten maken om in aanmerking te komen hiervoor.
- Uitbreiding van de capaciteit van de Arbeidsinspectie en het gebruik maken van nieuwe methoden van handhaving, zoals de digitale registratie van de RI&E, het basiscontract met de arbodienst en het beschikbaar stellen van een 'start-RI&E' voor het mkb.
- Het melden van beroepsziekten in overeenstemming met het door Nederland getekende ILO-verdrag 81 bij de Arbeidsinspectie, zodat waar nodig ingegrepen kan worden om te voorkomen dat andere werkenden dezelfde ellende overkomt.
- Een handhaafbare verplichting voor melding van beroepsziekten, zodat er een einde komt aan de jarenlange onderrapportage van beroepsziekten.
- Melding van beroepsziekten aan de Arbeidsinspectie, zodat een melding niet alleen statische waarde heeft, maar ook kan leiden tot ingrijpen op de ziekmakende werkplek.

4. Leven lang ontwikkelen

De FNV roept het kabinet op om te komen met een ambitieuze visie en structureel beleid voor de arbeidsmarkt en leven lang ontwikkelen. Door de maatschappelijke en technologische transitie, en structurele arbeidsmarkttekorten is samenhangend beleid en structurele financiering hiervoor noodzakelijk. Iedereen moet de kans krijgen om bij te kunnen blijven in hun huidige functie of om een nieuwe functie te vinden als dat in de huidige functie niet meer mogelijk is. Het in de begroting van SZW aangekondigde beleid schiet hierin tekort omdat het in grote mate afhankelijk is van tijdelijke en onzekere subsidiepotjes. Zo wordt er bezuinigd op het Actieprogramma DI&LLO en zijn de groeifondstrajecten tijdelijk. Er wordt wel een campagne leercultuur gestart, maar er wordt tegelijkertijd gekort op de SLIM regeling, waarmee juist het MKB ondersteund wordt om deze leercultuur invulling te geven. Dit versnipperde en adhoc beleid creëert een onoverzichtelijk speelveld met hoge organisatorische lasten voor sectoren en werkenden.

De FNV pleit voor structureel beleid en structurele middelen. Onder andere voor de invoering van leerrechten waarmee mensen die minder van het publiek bekostigd onderwijs gebruik hebben gemaakt de kans krijgen zich verder te ontwikkelen en waarbij de regie van mensen over hun eigen ontwikkeling centraal staat. Daarbij moet het publiek bekostigd onderwijs beter worden gefaciliteerd om maatwerktrajecten te bieden aan volwassenen. Voorts pleit de FNV voor het terugdraaien van de marktwerking voor basisvaardigheden en inburgeringscursussen. Deze faciliteiten moeten weer een publieke basisvoorziening worden met voldoende middelen zodat iedereen die dit nodig heeft hier een beroep op kan doen.

Het kabinet wil aan de slag met een meer op een skills gerichte arbeidsmarkt. Een dergelijke skills-agenda slaagt alleen als de overheid de regie neemt op het ontwikkelen van een eenduidige skills taal en de verantwoordelijk wil dragen voor de ontwikkeling van een betrouwbaar valideringssysteem.